

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
	ความสำคัญของการวิจัย	6
	คำถามวิจัย	6
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	ความรู้	12
	ความหมายของความรู้	12
	ระดับของความรู้	13
	ประเภทของความรู้	14
	ธรรมชาติความรู้	16
	การจัดการความรู้	24
	ความหมายของการจัดการความรู้	24
	องค์ประกอบของการจัดการความรู้	26
	เป้าหมายของการจัดการความรู้	27
	แนวทาง รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการหาความรู้	27
	หลักการ 4 ประการของการจัดการความรู้	33
	การจัดการความรู้อย่างง่าย	33
	การดำเนินการจัดการความรู้	35
	พลังของการจัดการความรู้	41
	การบันทึกผลหลังการปฏิบัติ	43
	สามยุคของการจัดการความรู้	44
	วงจรการจัดการความรู้	44

รูปแบบการจัดการความรู้	53
ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้	65
โครงสร้างการจัดการความรู้	76
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้	82
องค์กรชุมชน	89
องค์ความรู้ขององค์กรชุมชน	89
การบริหารจัดการองค์กรชุมชน	96
การพัฒนารูปแบบ	98
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	98
การวิจัยและพัฒนารูปแบบ	100
เทคนิคการศึกษาชุมชน	102
การจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อบริหารจัดการความรู้ของกลุ่มองค์กรชุมชนเป้าหมาย	102
เครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์แบบประชานิยม	104
ตัวชี้วัดองค์กรชุมชน	118
การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	121
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	124
งานวิจัยในประเทศ	124
งานวิจัยต่างประเทศ	138
3 วิธีดำเนินการวิจัย	144
พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	144
ผู้ร่วมวิจัย	146
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	147
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	147
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	160
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	161
การเก็บรวบรวมข้อมูล	163
การวิเคราะห์ข้อมูล	164

สถิติที่ใช้ในการวิจัย	165
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	166
ผลการพัฒนาแผนการกิจกรรมการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา	
กลุ่มองค์กรชุมชน	166
ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน	167
ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้องค์กรชุมชน	222
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้องค์กรชุมชน	257
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	260
ความมุ่งหมายการวิจัย	260
สรุปผล	260
อภิปรายผล	265
ข้อเสนอแนะ	268
บรรณานุกรม	269
ภาคผนวก	279
ภาคผนวก ก แบบสอบถามข้อมูลครัวเรือน	280
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับองค์กรชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	294
ภาคผนวก ค แบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ (After Action Review) ...	298
ภาคผนวก ง แบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้	
ของกลุ่มองค์กรชุมชน	301
ภาคผนวก จ แบบสนทนากลุ่ม	306
ภาคผนวก ฉ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	314
ภาคผนวก ช สรุปผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	
และสอดคล้องระหว่างแผนดำเนินการกับรูปแบบการจัดการความรู้	
ขององค์กรชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน	316

ภาคผนวก ซ บริบทชุมชน	320
ภาคผนวก ฉ เว็บไซต์ศูนย์จัดการความรู้ขององค์กรชุมชน	360
ภาคผนวก ฉ ผู้ร่วมวิจัย	364
ภาคผนวก ฎ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาขององค์กรชุมชน	369
ภาคผนวก ฎ หนังสือราชการ	380
ประวัติย่อของผู้วิจัย	391

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางเมตริกซ์ของการรู้-ไม่รู้	20
2	สรุปขั้นตอนของการจัดการความรู้ตามแนวคิดของ Nonaka and Takeuchi	39
3	สรุปหลักการสำคัญที่พบในวงจรการจัดการความรู้	52
4	วงจรการจัดการความรู้แบบบูรณาการ	53
5	รูปแบบการจัดการความรู้ของวิกิ ระดับการรับความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของคน	59
6	บ่อเกิดการจัดการความรู้ของวิกิ	60
7	ยุทธศาสตร์ 4x3	67
8	หลักการจัดการความรู้	71
9	ความแตกต่างระหว่างผู้บริหารและผู้นำ	83
10	การเปลี่ยนแปลงในองค์กร	85
11	อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้	88
12	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชน ระยะที่ 1 เตรียมชุมชน	150
13	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชน ระยะที่ 2 สร้างแรงจูงใจ จิตสำนึก ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างวิสัยทัศน์	152
14	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชน ระยะที่ 3 จัดทำแผน/พัฒนาศักยภาพทีม	154
15	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชน ระยะที่ 4 การนำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน	156
16	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ควบคู่กับการพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชน ระยะที่ 5 ประเมินสรุปผล	158
17	สภาพการจัดการความรู้ของกลุ่มองค์กรชุมชนก่อนการดำเนินการวิจัย	174
18	การวิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุ และผลของปัญหา	186
19	การจัดการความรู้ของกลุ่มองค์กรชุมชน จำแนกตามกลุ่มองค์กรชุมชน	202
20	การจัดการความรู้ของกลุ่มองค์กรชุมชน จำแนกตามกลุ่มองค์กรชุมชน	213

21	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนโดยรวม	223
22	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านกระบวนการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	224
23	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	226
24	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านวัฒนธรรมในเรื่องการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	228
25	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	230
26	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านการวัดผลการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	232
27	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยงโดยรวม	234
28	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยง ด้านกระบวนการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	236
29	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยง ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	238
30	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน ด้านวัฒนธรรมในเรื่องการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	240
31	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยง ด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	242
32	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยง ด้านการวัดผลการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	244
33	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนาโดยรวม	246
34	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนา ด้านกระบวนการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	248
35	ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนา ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้	250

36 ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน	
บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนาด้านวัฒนธรรมในเรื่องการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	252
37 ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน	
บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนาด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้เป็นรายข้อ	254
38 ความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้กลุ่มองค์กรชุมชน	
บ้านเหล่าราษฎร์พัฒนาด้านการวัดผลการจัดการความรู้	256

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นทางข้อมูล สารสนเทศและความรู้ จำแนกได้ 3 เส้นทาง	16
2 แหล่งจัดเก็บความรู้	17
3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ภายในบุคคลกับความรู้บุคคลภายนอก	18
4 ปัญหาความรู้ 4 ประการ	21
5 สายโซ่คุณค่าแห่งความรู้	22
6 สายโซ่แห่งความรู้	23
7 จตุรภาคแห่งการเรียนรู้จัดการความรู้	32
8 วงจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยกกำลังสาม บวก คว่ำ	35
9 การจัดการความรู้โดยใช้รูปแบบปลาทู	40
10 ขั้นตอนสำคัญในวงจรการจัดการความรู้ของวิกิ	45
11 กรองตัวอย่างของการเก็บความรู้	47
12 ทักษะระดับสูงเกี่ยวกับวงจรการจัดการความรู้ของเมเยอร์และแซ็ก	47
13 ความคิดเห็นระดับสูงการจัดการความรู้ของเมเยอร์และแซ็ก	47
14 วงจรการจัดการความรู้ของแม็กเอลรอย	48
15 กระบวนการผลิตความรู้ในวงจรการจัดการความรู้ของแม็กเอลรอย	49
16 กระบวนการประเมินการเรียนรู้เครื่องมือในวงจรการจัดการความรู้ ของแม็กเอลรอย	49
17 กระบวนการบูรณาการความรู้ในวงจรการจัดการความรู้ของแม็กเอลรอย	50
18 วงจรการจัดการความรู้ของบูโกวิทส์และวิลเลียมส์	51
19 รูปแบบการแปลงความรู้ของโนนากะและทาเกอุชิ	55
20 วงรอบของความรู้ของโนนากะและทาเกอุชิ	56
21 ลำดับขั้นตอนของรูปแบบความรู้ของวิกิ	60
22 ความเข้าใจทั่วไปของรูปแบบระบบปรับตัวที่ซับซ้อนทางปัญญา	63
23 ยุทธศาสตร์สร้างความรู้และนวัตกรรม	66
24 กระบวนการจัดการความรู้ในการวิจัย	78

25 การตรวจสอบความพร้อมการจัดการความรู้	81
26 แนวคิดวัฒนธรรมสร้างสรรค์	89
27 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้	92
28 รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็นระบบ	93
29 แบบจำลอง MAIR ในการพัฒนารัฐกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน	94
30 แบบจำลองแนวคิดและทฤษฎีการวิจัยในโครงการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดการกลุ่ม	95
31 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ	99
32 รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์	100
33 กรอบแนวคิดระบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม	111
34 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นของอาร์นสไตน์	114
35 แสดงกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ	117
36 กรอบแนวคิดโดยรวมที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาความรู้องค์กรชุมชน	143
37 รูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชนชั่วคราว	169
38 รูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน	221

